

**TÄYDENTÄVÄN JA
EHKÄISEVÄN
TOIMEENTULOTUEN
SOVELTAMISOHJEET**

**PERUSTURVALAUTAKUNTA
26.9.2019**

Sisällysluettelo

1. YLEISTÄ	2
1.1. Toimeentulotuen rakenne.....	2
2. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI (Toimeentulotukilaki § 7c)	4
2.1. Kodinirtaimisto	4
2.2. Vuokravakuus	4
2.3. Lastenvaunut ja –rattaat	4
2.4. Lasten harrastusmenot.....	5
2.5. Leirimaksut, tuetut lomat, kesälomakustannukset	5
2.6. Perhejuhlat	5
2.7. Opiskelusta aiheutuvat kustannukset	6
2.8. Vaatekulut	6
2.9. Edunvalvojan palkkio.....	6
2.10. Hautauskustannukset.....	7
2.11. Palveluasumisen ateriamaksut.....	7
2.12. Yksityisen terveydenhuollon kustannukset.....	8
2.13. Matkakulut	8
2.14. Vankeusajan tuki	8
3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI (Toimeentulotukilaki § 13)	8
3.1. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoitus	9
3.2 Perusteet tuen myöntämiselle	10

TOIMEENTULOTUEN SOVELTAMISOHJEET

1. YLEISTÄ

1.1. Toimeentulotuen rakenne

Toimeentulotuki jakautuu Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen ja kunnan myöntämään täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen.

Perustoimeentulotuki (Kela myöntää)

Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

Perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon:

- 1) yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 9 §:ssä tarkoitetut asumismenot, muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömät hoitomenot sekä välttämättömät asuntoon muuttoon liittyvät menot;
- 2) taloussähköstä aiheutuvat menot;
- 3) kotivakuutusmaksu;
- 4) muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot;
- 5) lasten päivähoitomenot sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot;
- 6) lapsen tapaamisesta lapsen kanssa eri taloudessa asuvalle vanhemmalle aiheutuvat menot siltä osin, kun ne perustuvat kunnan toimielimen vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen;
- 7) välttämättömän henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan tai matkustusasiakirjan hankintamenot.

Täydentävä toimeentulotuki

Toimeentulotukilaki 7 c §:n mukaan täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä
- 2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityistarpeita.

Ehkäisevä toimeentulotuki

Kunta voi myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet on määritelty tämän ohjeen luvussa 3.

2. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI (Toimeentulotukilaki § 7c)

2.1. Kodinirtaimisto

Välttämättömiin kodinhankintoihin voidaan myöntää avustusta omaan asuntoon muuttavalle henkilölle/perheelle, joka on ollut pitkään asunnottomana (väh. puoli vuotta) ja joka on toimeentulotuen pitkäaikainen- tai toistuvaisasiakas (väh. 10kk/vuosi). Yksinelävälle henkilölle myönnetään 200€ ja perheelliselle 300€. Hankinnoissa suositetaan kierrätyskeskuksia. Lisäksi voidaan myöntää aikuiselle sängyn+patjan hankintaan yht. 100€, lapselle 80e ja vastasyntyneelle lapselle 50€.

Kodinkoneisiin voidaan myöntää avustusta: pesukoneen hankintaan lapsiperheille, maksusitoumuksella korkeintaan 250€, jos se on välttämätön eikä taloyhtiössä ole pyykkitupaa. Summa sisältää kuljetuksen ja asennuksen. Pölynimurin ostoon voidaan myöntää tukea korkeintaan 50€.

Kodinkoneiden hankintaan avustusta myönnetään enintään kerran kolmessa vuodessa.

2.2. Vuokravakuus

Vuokravakuutta haetaan ensin kelalta. Mikäli kelalta tulee hylkäävä päätös, voidaan myöntää kuukauden vuokraa vastaava vakuus maksusitoumuksena kelan hyväksymien kuntakohtaisten vuokrat rajojen mukaiseen asuntoon. Tukea ei myönnetä vuokravakuuteen silloin, kun on nähtävissä, ettei asiakkaan kuukausitulot riitä kattamaan asumismenoja. Sosiaalitoimen tulee olla tietoinen asiakkaan vuokranmaksukyvyistä, eikä voi tukea asiakkaan ylivelkaantumista liian kalliin asumisen takia.

2.3. Lastenvaunut ja –rattaat

Lastenvaunut ja –rattaat voidaan hyväksyä menona, kun hankinta on välttämätön. Niiden hankinnassa suositetaan kierrätystä ja vaunuihin tai yhdistelmävaunuihin myönnetään enintään 200€, lastenrattaisiin 80€ ja turvakaukaloon tai turvaistuimeen enintään 80€. Ensisijaisesti hyödynnetään perheessä aiemmin

käytössä olleita välineitä. Muihin lastentarvikkeisiin (esim. hoitopöytä, syöttötuoli, babysitter) ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

2.4. Lasten harrastusmenot

Lasten harrastusten tukemiseen (esim. urheiluseurojen tai taideharrastusten jäsenmaksut, kerhomaksut) voidaan myöntää pitkäaikaisesti toimeentulotuen asiakkaana (väh. 10kk/vuosi) olleelle perheelle tai muutoin pitkään pienillä tuloilla (perheen tulot ylittäneet vain niukasti toimeentulotukinormit) oleville tukea korkeintaan 300€/lapsi/vuosi esitettyjen tositteiden perusteella.

Lisäksi lasten tavallisiin urheiluvälineisiin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea tarpeen perusteella:

- lasten polkupyörään max. 50€
- luistimiin max. 30€
- suksipakettiin (sukset, siteet, sauvat, monot) max. 100€

Edellä mainituilla hinnoilla katsotaan olevan mahdollista hankkia lasten urheiluvälineet käytettyinä. Harrastusvälineisiin myönnetään tukea enintään kahden vuoden välein.

2.5. Leirimaksut, tuetut lomat, kesälomakustannukset

Tuettujen lomien omavastuuosuuteen, leirimaksuihin ja kesälomakustannuksiin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneille. Tuetuissa lomissa voidaan korvata omavastuuosuus, *matkakuluja ei korvata.* Leirimaksuihin voidaan myöntää enintään 100€/lapsi/vuosi.

Kesälomareissuun voidaan myöntää avustusta 30e/henkilö. (aikuiset mukaan lukien)

2.6. Perhejuhlat

Pitkäaikaiselle toimeentulotuen asiakkaalle voidaan myöntää lasten juhliin 50 euroa (ristiäiset, rippijuhlat, ammattiin valmistautuminen ja ylioppilasjuhlat).

2.7. Opiskelusta aiheutuvat kustannukset

Opiskelusta aiheutuvat kustannukset katetaan pääsääntöisesti opintotuella.

Opiskelusta johtuviin kustannuksiin voidaan myöntää toimeentulotukea esimerkiksi matkojen omavastuuosuuteen. (Jos opiskelijalla on oikeus koulumatkatukeen ja perhe on toimeentulotuen asiakas). *Oppikirjoihin ei myönnetä tukea, sillä kela myöntää opintorahan oppimateriaalilisän tietyin ehdoin. Sitä voivat saada myös 15- ja 16-vuotiaat, vaikka he eivät voi saada muuta opintorahaa.*

Jos hakijalla ei ole oikeutta oppimateriaalilisään, voidaan harkinnalla myöntää tukea oppikirjoihin enint. 150€/lukukausi, mikäli täydentävän toimeentulotuen myöntämisen kriteerit täyttyvät.

Opinnoissa vaadittaviin varusteisiin ja välineisiin (työvaatteet, tietokone) voidaan myöntää tukea enintään 250€/vuosi. Rekisteröintimaksuihin sekä rikosrekisteriotteisiin (esim. lähihoitajat tms.) tai tutkintomaksuihin voidaan myöntää enintään 200€. *Lukukausimaksuihin ei myönnetä tukea.*

2.8. Vaatekulut

Vaatekuluihin voidaan myöntää erityisin perustein enintään 150€.

Romaninaisen hameen hankintaan myönnetään täydentävää toimeentulotukea max.400€ enintään joka toinen vuosi. Tämä edellyttää pitkäaikaista taloudellisen tilanteen heikkoutta, jollaisena voidaan pitää viimeisimmän vuoden ajan vähintään 10 kuukautta jatkunutta säännöllistä toimeentulotuki-asiakkuutta.

2.9. Edunvalvojan palkkio

Edunvalvojan palkkio, samoin muut edunvalvontaan liittyvät maksut, esim. lupa-asioiden käsittelymaksut, oikeudenkäyntikulut ja maistraatin perimät maksut voidaan hyväksyä laskelmaan. Tuesta vähennetään kelan laskelman ylijäämä.

2.10. Hautauskustannukset

Hautauskustannuksina huomioidaan kohtuulliset välttämättömät kustannukset siltä osin, kun vainajan tulot ja varat tai henkivakuutus eivät riitä hautauskuluja kattamaan. Perukirja on toimitettava ennen päätöksen tekoa. Mikäli vainaja on varaton, voidaan täydentävää toimeentulotukea myöntää hautauskuluihin edullisimman mukaan:

- arkku 420€
- uurna 75€
- arkkuun huolto/vaatetus 45€
- siirtokuljetus:
  - o terveyskeskus-kappeli Laukaa 85€
  - o keskussairaala-kappeli Laukaa 130€
  - o terveyskeskus/keskussairaala Kelkkämäki 130€
- seurakunnan perimät kustannukset
  - o hautauspalvelumaksu arkkuhautaus 180€
  - o hautauspalvelumaksu uurnahautaus 100€
  - o sirottelu (vain Kelkkämäessä) 40€
- krematorion tuhkausmaksu 333€

Jos hautaus tapahtuu toiselle paikkakunnalle, kuolinpesä vastaa vainajan kuljetuskustannuksista. Tällöin hautauskulut huomioidaan sen mukaisesti, mitä kulut olisivat olleet, jos vainaja haudattaisiin oman kunnan alueella.

Toimeentulotukea saaville omaisille voidaan myöntää kukkavihkoon 40 euroa, kun vainaja on puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi.

2.11. Palveluasumisen ateriamaksut

Jos ateriamaksut aiheuttavat toistuvasti toimeentulotuen tarvetta, tulisi ensin tarkastella asiakasmaksun alentamisen mahdollisuutta. Jos täydentävää toimeentulotukea jää maksettavaksi, niin maksusta vähennetään kelan perusosan ruoan osuus (49% perusosasta) sekä alimman hoitotuen ylimenevä osuus. Lisäksi vähennetään mahdollinen kelan laskelman ylijäämä.

2.12. Yksityisen terveydenhuollon kustannukset

Julkisen terveydenhuollon lääkärin läheteellä tai palvelusetelillä toteutettuun yksityisen palveluntuottajan tarjoamaan fysioterapiaan myönnetään tukea omavastuuosuuteen enintään 200€/vuosi. (Laskusta vähennetään sairausvakuutuslain mukaisen korvauksen osuus.)

2.13. Matkakulut

Opiskeluun liittyvistä matkakuluista on mainittu kohdassa 2.7.

Lapsen tapaamisesta aiheutuviin kuluihin ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Kela huomioi kyseiset menot, kun hakijalla on voimassa oleva lastenvalvojan vahvistama tapaamisoikeussopimus

2.14. Vankeusajan tuki

Vankeusajalla täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta vastaa vangin kotikunta. Jos vangilla ei ole kotikuntaa, toimeentulotuesta vastaa vankilan sijaintikunta.

3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI (Toimeentulotukilaki § 13)

Ehkäisevästä toimeentulotuesta säädetään toimeentulotukilain 1 §:n 2 momentissa sekä 13 §:ssä seuraavasti:

(1 § 2 mom.) Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. (923/2000) (13 §) Kunta myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea 1 §:n 2 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen

tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. (923/2000)

3.1. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoitus

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on henkilön ja perheen sosiaalisen turvallisuuden edistämisen lisäksi myös henkilön ja perheen omatoimisen suoriutumisen edistäminen sekä syrjäytymisen ja pitkäaikaisen toimeentulotukiriippuvuuden ehkäiseminen.

Ehkäisevän tuen myöntämisen perusteista päättää kunta. Kuntien tulee varata riittävät määrärahat ehkäisevää toimeentulotukea varten, jotta toimeentulotukilain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettut ehkäisevän toimeentulotuen tavoitteet saavutettaisiin.

Toimeentulotukilain 13 §:n 2 momentissa säädetään esimerkinomaisesti niistä tarkoituksista, joihin ehkäisevää toimeentulotukea voidaan käyttää. Lainkohdan tarkoituksena on nostaa esiin joitakin elämäntilanteita, joissa ehkäisevää toimeentulotukea käyttämällä voidaan toteuttaa tuen käytölle toimeentulotukilain 1 §:n 2 momentissa asetettuja tavoitteita. Ehkäisevän toimeentulotuen käyttöä ei kuitenkaan ole rajattu vain mainittuihin tarkoituksiin, vaan sitä tulee käyttää tarpeen mukaan.

Ehkäisevän toimeentulotuen riittävän varhaisella ja suunnitelmallisella käytöllä voidaan puuttua henkilöä ja perhettä uhkaaviin riskeihin ja toimeentulo-ongelmiin. Jokaisessa yksittäistapauksessa tulisi harkita, millä tavoin henkilön sosiaalista suoriutumiskykyä juuri senhetkisessä tilanteessa edistetään niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä. Tavoitteena on pyrkiä parantamaan asiakkaan kuntoutumista ja toimeentulomahdollisuuksia sekä hänen edellytyksiään itse kohentaa sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan.

3.2 Perusteet tuen myöntämiselle

Ehkäisevällä toimeentulotuella tuetaan esimerkiksi perheitä, joita on kohdannut perheenjäsenen kuolema, vakava sairastuminen tai esimerkiksi rikoksen uhriksi joutuminen. Katastrofin tai onnettomuuden uhrin tilapäisiä toimeentulovaikauksia voidaan helpottaa ehkäisevällä toimeentulotuella.

Pääsääntöisesti ehkäisevää toimeentulotukea ei peritä takaisin. Tilanteessa, jossa onnettomuuden uhri ei pysty käyttämään varojaan esimerkiksi sairautensa vuoksi taikka hänen ensisijaiset etuutensa eivät ole vielä käytettävissä, ehkäisevää toimeentulotukea voitaisiin myöntää myös siten, että myönnetty tuki perittäisiin takaisin asiakkaan myöhemmin käyttöönsä saamista varoista. Ehkäisevän tuen myöntämisellä vuokratien maksuun on voitu välttää häätö, sen seurauksena mahdollisesti tapahtuva perheen hajoaminen ja perheen tilanteen muuttuminen entistä kaoottisemmaksi tai ehkäistä lastensuojelutoimenpiteiden käynnistyminen. Kun asiakkaalla on vuokratien maksuun ohjataan asiakasta ensisijaisesti tekemään maksusuunnitelma vuokranantajansa kanssa.

Tukea on myönnetty henkilöille ja perheille, joiden toimeentulo on vaarantunut sellaisten menojen, esimerkiksi lainan lyhennysten vuoksi, joita ei voida toimeentulotukea myönnettäessä ottaa huomioon. Velkakierteen katkaisemisella henkilön tai perheen talous on voitu saada tasapainoon ja jatkuvan tuen tarve estettyä.

Ehkäisevä tuki on koettu myös hyvänä opiskelun ja työllistymisen turvaajana esimerkiksi itsenäistyvien nuorten tukemisessa sekä nuorten ja pitkäaikaistyöttömien aktivoimisessa ja työhön pääsyn parantamisessa. Ehkäisevä toimeentulotuki on riippumaton siitä, onko henkilö tai perhe oikeutettu toimeentulotukilain 1 §:n 1 momentin tarkoittamaan toimeentulotukeen eli ehkäisevää tukea voidaan myöntää myös tilanteissa, joissa henkilöllä tai perheellä ei toimeentulotukilaskelman perusteella ole oikeutta varsinaiseen toimeentulotukeen. *Ehkäisevää toimeentulotukea ei voida myöntää ulosottovelkojen tai lainojen lyhentämiseen tai sakkojen maksamiseen.*